

romboidal, romboide, V. rombe (RUMB)

ROMBOLLAR, ARROMBOLLAR, ROMBOLL, mots que no s'han estès fins a data moderna, i amb caràcter comarcal; d'origen incert; potser provinents del fr *renvoyer* 'fer tornar', que es propagà pel Migdia de França, en la forma *rembouyà* 'fer retornar (una qüestió)' i modificaria el seu sentit sota la influència de *remolì, remolinar* i *embullar*. □ 1ª doc: 1877 (Verdaguer)

En l'original de l'*Atl*, a. 1877, descrivint l'incendi dels Pirineus: «--- De cingle en cingle, passa les valls d'una gambada, / vessant-hi com un cràter les flames de l'infern / *Arrombollant* arbreades, penyals del cim rodolan, / rost avall freixes cruixen y faigs, estrijo-lats, / y la fumera y flames amunt se caragolan / ab quera y pols dels ròncas casals enderrocats» (I, 31a) Com que Balari li va posar una nota preguntant si era una «corrupció de *agombolant*» el poeta hi consigna al marge l'explicació: «*arrombollar*: portar-se'n en remolì» També en l'original de 1877, *arromboll* i *romboll* en altres dos passatges: «Ay, mos poncells veig caure del cel com una pluja, / y fer-ne llenya, mol-dre'ls y *arrombollà* 'ls l'infern, / com l'aspra mola, al rebre forment de la tramuja, / hont los atia 'l llamp de l'anatema etern» (VIII, 38b). I en les notes del seu primer viatge pel Pallars: «la esglayadora esllaviçada ho arrasà tot --- escorxant los margens, *arrombollà* la terra montanya avall, convertint los prats en un areny», *Excurs* y *Vi* (O C Pop, 178.7f).

I el substantiu també el va usar aleshores. «Les eugues que batian lo blat volan pels ayres, / ab l'era y mas a trossos, y garbes y garbers, / fan un *romboll* entre ones, arbreda y llenyatayres, / y, ab sos difunts, la fossa barreja sos fossers» (v, 18c) Es comprèn que, adonant-se per l'observació de Balari, i d'altres que l'n devien fer la gent dels Jocs Florals i literats o crítics, que eren mots poc compresos i sorprenents, en tots tres passatges els canvià en l'edició de 1877 i en la definitiva de 1878. en el cas de *romboll* es limità a canviar-lo en *gabell*; en el primer passatge (després d'haver assajat, en l'ed de 1877, el substitut *agombolant* que li suggeria Balari, i que no trobaria adequat) hi posà *Tot capdellant* --- (que és el que havia escrit ja en l'esborrall de 1867); i en el segon passatge (després d'assajar *revoltà'ls* en l'ed de 1877) es veié obligat a substituir-ho tot amb un vers nou: «donant-los per entrada son cràter fosc l'infern» (per cert, resultant-ne un vers forçat).

Potser mentrestant s'havia divulgat ja l'expressió, i en el *Canigó*, va usar el verb sense escrúpol (ara com a reflexiu). «De tant en tant, del cim de l'aspra serra / se veu, fins al pregon, una escombrada / --- / La neu l'obrí en hivern: quan s'*arrombolla*, / pel torb de les altures apilada, / un borrallo de gebre que fa moure / --- / s'augmenta rodolant de cingle en cingle / --- / y'l borrallo de neu ja és ona immensa / --- / los pins arreu, los faigs y roures, / --- / de cent en cent rodolan a l'abisme / --- / y 'ls llenyatayres que de lluny ho veuen, / creuen que al pla s'ajoca la mon

tanya» II, 99.

Tan poc coneguts eren aquests mots que no els va recollir cap dicc. publicat (Lab., Bulbena, Vogel etc) fins al *DOrt* de 1917, en què Fabra inclogué *arromboll* i *romboll*; devien agradar-li i creuria profitós que s'estenguessin, perquè els explica, procediment excepcional en l'obra: «sin. *remolinar*», cast. *remolino*.¹ En efecte a penes n'hi ha més notícies que de la zona vigatana, llevat d'algunes de comarques pròximes, i al Nord de Vic.

Les altres notícies que aviat ens en donen, sense apartar-se massa del matis verdaguerià, apunten a una direcció semàntica un poc diferent, accentuant més el matis de replega i munió que el de confusió, i encara menys el de violència. Vénen també d'Osona o de la diòcesi de Vic i totes porten y en lloc de la *ll*, unificat que dona versemblança a la idea que la *-ll-* fou iniciativa urbana de Verdaguer, conscient del ieisme popular vigatà, segons els casos innombrables d'*embutiar, remuiar, xoiar, trebuiar, daiar, forreiat, forrot, penjos, batoses, pater*, en lloc d'*embullar* etc.

El *DAG* recull d'allà les formes *arromboyar, arromboyada, arrumboyada* I ens dona, de l'excellent escriptor vigatà Genís [i Aguilar], *rumboyada* amb la definició «munió, multitud» i l'exemple «quina *rumboyada* de gent»; del mateix Genís cita *AlcM una rumboyada de retortes*; el versaire vigataníssim Jaume Collell va escriure «la gentada s'hi estreny y s'hi *arromboya* / com los rengles de grans d'una magrana»: aquests grans de magrana i la gent de la multitud estan més apinyats que moguts en remolì. Amb *ro-* inicial també ens dona les pronúncies *romboy* i *romboyar*, i aquí ja ens acostem molt al matis de Verdaguer i de Fabra I la forma amb *-y-* l'havia usada Verdaguer mateix en els seus primers assaigs: «a las onadas [mal llegit *viandas*] --- se tira al aygua --- y ellas, ab dols murmurì, / y *arromboyant-se* al seu voltant, y fent-li com un bressol d'escuma bellugosa / --- la puján y la devallan ---», «las inadas de foch --- se esbandian davant seu y, après d'*arromboyar-se* a una y altra banda, y apuntar-se damunt llurs caps --- se tornan com las onadas a juntar ---» en el seu epos adolescent de Colom (*Inèd.* Barcino II, 175.5f., 289 3)

Tanmateix en la frase que posa l'*AlcM* com a exemple «la tempestat *rombolla* la palla», si més no, hi manca el matis d'arremolnament, la seva definició «replegar, arrambar» ja ens diu que també hi ha 'amuntegament, acumulació'; i ens suggereix que és pogué partir d'aquest fet, freqüent en les eres vigatanes, quan es va pensar més en remolins; o bé, amb el substantiu, «el vent fa un *romboll* de la palla que troba», i notem, tot passant, que si això es fa amb la *pápa*, i en lloc d'això s'ha d'escriure *palla*, com podien dubtar a escriure *arrombolla* Altrament, notem que el *romboll* de l'*Atlàntida* es fa amb una «era» i el de *Canigó* amb neu «apilada».

JAmades va recollir el verb entre els seus ramaders i consumidors de farratges, en el *Vocabulari dels Pastors*, a Merlès, Ripoll, Vallcebre i Orús (o sigui les quatre comarques immediates al N. i NO. de la Plana